

УДК [35+33]:001.8

Чорний О. В.

Вінницький національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНА НАУКА ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Досліджено роль державного управління та «доброго врядування» у розвитку економіки та її стабілізації. Проаналізовано, що для зростання економіки необхідно створити ефективні механізми державного регулювання. Процеси децентралізації та залучення різних зацікавлених сторін стосуються ефективного реформування державного управління. У зв'язку із цим стаття містить аналіз деяких міждисциплінарних особливостей, пов'язаних із взаємодією економічної науки та державного управління.

Ключові слова: економічна наука, державне управління, добре врядування, механізм регулювання, міждисциплінарність.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. посилилася інтеграція між економічною наукою та іншими академічними дисциплінами та сферами знань. Взаємодія державного управління з існуючою економічною проблематикою нині є однією з найпродуктивніших сфер міждисциплінарних досліджень. Сьогодні ні в кого не викликає сумніву, що вплив державного управління та врядування на макроекономічну ситуацію в країні є неспростовним. Саме тому ми хочемо проаналізувати деякі особливості, що стосуються поліпшення управління національною економікою.

Управління економікою на державному, обласному та місцевому рівнях великою мірою сто-

сується ефективного державного управління, а також розуміння економічних процесів, що відбуваються в країні. Відповідно, взаємодія між економічною системою та механізмами державного управління потребує належної наукової теоретичної осмисленості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зв'язок державного управління та економіки є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, О.М. Чечель займається питаннями, пов'язаними з механізмом державного регулювання економіки [1]. О.Я. Коров'як вивчає вплив публічного управління на економічний розвиток [2]. В.П. Приходько

досліджує питання, що стосуються державного управління економічною безпекою [3]. О. Тронько приділяє посилену увагу механізмам адміністративно-правового регулювання [4]. Зважаючи на згадані дослідження, дискурс, пов'язаний із державним управлінням та економікою, є однією з найважливіших проблем сучасності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У межах нашого дослідження буде проаналізовано специфічні особливості, що стосуються міждисциплінарних зв'язків між теорією державного управління та економічною наукою, оскільки дана проблематика заслуговує на окремий розгляд у контексті застосування міждисциплінарної методології.

Мета статті полягає у виявленні можливостей застосування міждисциплінарного підходу до економічної науки та державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. За майже три десятиліття існування незалежної України було здійснено чимало реформ у більшості сфер суспільного життя. Одні з найважливіших стосуються створення ринкової економіки, демократизації суспільства та модернізації механізмів державного управління. За дуже невеликий період було зроблено велику кількість справ, пов'язаних зі становленням капіталістичного суспільства. Аналіз останніх подій у державі дає змогу зрозуміти, наскільки тісно пов'язані такі сфери життя держави, як державне управління, міжнародні відносини, право, політика та економіка. Аби краще зрозуміти, як саме проявляються ці зв'язки, звернемося до побіжного розгляду кожної зі сфер окремо.

На рівні академічних та наукових установ конкретним суспільним явищем зазвичай відповідає певна галузь знань чи навіть академічна дисципліна. Наприклад, міждисциплінарні зв'язки, що існують на перетині економічної науки та міжнародних відносин, є не менш важливими, ніж зв'язки між економічною наукою та державним управлінням. Таким чином, складність реальної проблеми відображається у кількості академічних дисциплін та практикуючих експертів, залучених до вирішення міждисциплінарної проблеми. Міжнародні відносини, котрі стосуються рекомендацій певних міжнародних організацій та окремих країн, за належного розуміння стають частиною державного управління у формі конкретних кроків із реформування численних сфер життя держави.

Аналогічні міждисциплінарні зв'язки існують між державним управлінням, правом та економічною наукою. Оскільки створення та імплементація законодавства прямо впливає на економічну діяльність у країні, варто зважити на те, які саме реформи варто впроваджувати. Регуляція економічних відносин у країні напряму залежить від конкретних нормативно-правових актів, а тому їх осучаснення та внесення доповнень можуть значно поліпшити економічне життя країни та дати новий поштовх до розвитку і зростання економіки.

Ще однією з важливих сфер, пов'язаних із державним управлінням та економікою, є політика. Відповідно, міждисциплінарні зв'язки, що існують між економічною наукою, політологією та державним управлінням, є досить різноманітними та дуже важливими. Можна зрозуміти, що політичний курс країни великою мірою співвідноситься з економічним курсом країни. Тому управлінські рішення, пов'язані із соціальними гарантіями або утвердженням інституту приватної власності, напряму залежать від вибору полі-

тичної верхівки країни, а також волі більшості виборців країни. Ось чому важливо розглянути особливості державного управління, пов'язані із функціонуванням економіки.

На практиці існують надскладні реальні проблеми, що в науці відображаються сумою академічних дисциплін. Окрема частина таких проблем може описуватися за допомогою наукового інструментарію економічної науки, державного управління, міжнародних відносин, права та політології. Проте в межах нашого дослідження ми звернемо увагу на деякі особливості міждисциплінарних зв'язків, що існують між державним управлінням та економічною наукою.

Розпочнемо з опису відносин між державним управлінням та теоретичною економічною наукою. Для нас важливим є те, що навіть у Сполучених Штатах у межах окремих економічних теорій не завжди можна було прослідкувати зв'язки між економічним зростанням та державним управлінням. Така взаємодія часто нівелювалася представниками панівної економічної школи у США: «Вплив врядування на економічне зростання не враховувався неокласичною теорією зростання, але державне управління стало важливим складником економічного зростання з виникненням ендогенних теорій зростання наприкінці 1980-х» [5, с. 6]. Таким чином, можемо вважати цілком закономірним, що в Україні за майже тридцять років становлення капіталістичної економіки досить важко встановити залежність економічного зростання від ефективних управлінських рішень. Тим не менше розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, а також науковий інструментарій такої академічної дисципліни, як економетрія, дає змогу прослідкувати рівень кореляції, що існує між кількісно вимірними показниками. Зокрема, нині існують певні покращення у сфері залучення іноземних інвестицій та підприємницького клімату. Крім того, на місцевому рівні нещодавно були відкриті консультаційні центри, що допомагають у веденні бізнесу українським підприємцям.

Зважаючи на викладене вище, ще на початку ХХІ ст. в усьому світі міцно утвердилася думка про міцний зв'язок ефективних управлінських рішень та зростання економіки. Зокрема, такий зв'язок є особливо важливим у країнах, що розвиваються. Для України, чия економіка перебуває на рівні трансформації, ефективність державного управління та стабільність політичної ситуації є основними чинниками: «...поліпшена політична стабільність є головним інституційним чинником зростання та економічного просування в країнах, що розвиваються» [6, с. 119]. Довіра більшості населення до владних структур не лише збільшує лояльність до них, а й є запорукою створення соціального капіталу, що є одним із найважливіших економічних показників. В Україні вже було проведено велику кількість реформ. Однією з найважливіших є реформа, що стосується децентралізації, електронного врядування, а також підвищення підзвітності, прозорості та відкритості державних структур.

Наведемо думку одного із закордонних науковців, що є особливо важливою в контексті становлення української економіки: «Після соціально-економічних перетворень і створення інституцій вільного ринку розвиток та поліпшення рівня життя в країнах із постперехідною економікою все більше залежать від так званих вторинних «генеруючих» реформ, в основі яких знаходиться добре врядування» [7, с. 25]. Концепт «добраго

врядування» в сучасному світі є певною мірою незамінним, оскільки він збільшує ефективність державного управління як у цілому, так і на місцях. Від упровадження доброго врядування залежить розуміння громадянами сутності державного управління, а також можливість спостереження за послідовністю та якістю управлінських рішень на всіх рівнях. Імплементация доброго врядування поліпшує можливості для ведення економічної діяльності, за рахунок поінформованості суб'єктів економічної діяльності, а також допомоги в проблемних питаннях, пов'язаних з останньою.

Можна стверджувати, що в розвинутих країнах думка про користь доброго врядування є поширеною та схвалюється переважною більшістю академічного товариства та владних інституцій. Зазначимо тут думку ще одного іноземного вченого, котра підтверджує наші попередні міркування: «... організації врядування та державного управління повинні активно використовувати принципи та техніки доброго врядування...» [8, с. 28]. Якщо звернути увагу на нещодавні реформи в Україні, що стосуються доброго врядування, то найкращим прикладом є створення порталу державних закупівель, що великою мірою попереджує корупцію у державних структурах. Ця реформа збільшила підзвітність та прозорість великого сектору державної економіки, що є позитивним показником. Ще однією реформою, що стосується соціальної частини економіки, є створення «центрів надання адміністративних послуг», які допомагають налагодити відносини між структурами виконавчої влади та громадянами і значно спрощують їхні відносини.

Для того щоб краще зрозуміти особливості зв'язків, що існують між державним управлінням та функціонуванням економіки, звернемося до регулювання економіки та відповідних механізмів. В Україні вже зараз існують досить ефективні механізми та процедури, що спрямовані на управління національною економікою. Їх поліпшення, а також осучаснення можуть сприяти зростанню економіки. Ефективність побудови механізму державного управління є однією з пріоритетних державних реформ. «Для розвитку сталої, ефективної та конкурентоспроможної соціально орієнтованої економіки в Україні потрібний ефективний механізм державного регулювання...» [1, с. 104]. Створення ефективного механізму регулювання може вплинути на формування ефективної стратегії зростання економіки, а також сприяти досягненню численних економічних цілей. Такі нововведення є передумовою стійкого розвитку держави, що враховує численні проблеми, пов'язані з розвитком соціуму, економіки та іншими чинниками, включаючи екологічні.

Зважаючи на те, що розвиток капіталістичної економіки та ліберальних суспільних відносин вимагає численних зусиль із боку держави, варто притримуватися існуючих програм розвитку, а також залучати до процесів регулювання різноманітні зацікавлені сторони. Саме участь експертів із різноманітних сфер життя суспільства може стати запорукою виконання численних завдань, що стосуються економічного розвитку. «Основною метою державного регулювання економіки є виконання завдань, що впливають на організацію ринку, ринково-конкурентних відносин, досягнення економічних, соціальних та фіскальних цілей...» [2, с. 157]. Державне регулювання відбувається в умовах становлення громадянського суспільства, а тому варто потурбуватися

про якнайширше залучення всіх стейкхолдерів, які на практиці є агентами змін у державі. Думка представників бізнесу, громадських організацій, професійних асоціацій та академічних установ дає змогу поглянути на існуючу ситуацію під новим кутом зору, а також виробити практичні рекомендації, що стосуються регулювання економіки.

У зв'язку з викладеним вище варто приділити увагу можливості створення комплексного механізму, що спрямований на здійснення ефективного державного регулювання та провадження прогресивних змін. Такий механізм, пов'язаний зі сталим розвитком, може стосуватися використання напрацювань із численних галузей народного господарства та сфер суспільного життя. Ось що про можливість створення такого механізму пише сучасний український науковець В.П. Приходько: «Комплексний механізм державного управління може складатися з таких видів механізмів: економічного, мотиваційного, організаційного, політичного, правового» [3, с. 8]. Також до цього списку можна додати соціальний та психологічний механізми, що є особливо продуктивним у світлі останніх досліджень, здійснених у розвинутих країнах. Варто врахувати, що сучасна українська економіка є не командно-адміністративною, а, навпаки, орієнтованою на поширення ліберальних цінностей та створення ефективних ринкових механізмів регулювання економіки. Тому державне управління повинне бути доповнене численними ринковими механізмами.

Розвиток української економічної думки, так само як і перехід від «дикого капіталізму» до «українського капіталізму», є тією базою, котра сприяє формуванню продуктивних ринкових відносин та утвердженню справедливої конкуренції. Навіть сьогоденні ринкові механізми багато в чому доповнюють державне регулювання, що дає змогу говорити про великий шлях, пройдений українською економікою за останні десятиліття. Приборкання монополізму, встановлення рівноваги між попитом та пропозицією, створення потужної банківської системи, нарощення зовнішньоекономічних зв'язків є лише декількома прикладами спільних досягнень державного управління та представників бізнесу. «Єдина система макроекономічного регулювання народного господарства утвориться, коли державне управління буде доповнювати ринкові механізми» [4, с. 124]. Ця цитата містить суттєве знання, що стосується макроекономічного регулювання, а саме важливість гармонізації та синхронізації намагань державних та ринкових структур. Відповідні процеси були розпочаті ще на початку 90-х років минулого століття, тому сьогодні варто зосередитися на поступовості та послідовності змін та розробленні стратегічних цілей.

Нарівні з формуванням комплексного механізму регулювання економіки можна зазначити проблему децентралізації державного управління. Подібна децентралізація стосується не лише делегування окремих повноважень міським та обласним радам, а й надання певної автономії в управлінні господарством. Тому можна говорити також про економічну децентралізацію та економічну автономію. Подібний процес є довготривалим і може потребувати не одного десятиліття, проте подібні процеси вже розпочато і неквапливе реформування цієї частини державного управління швидше є перевагою, ніж недоліком, оскільки можна врахувати сильні та слабкі боки таких процесів. Ці зміни потребують не лише

управлінських рішень, а й відповідності наявній політичній ситуації, а також внесення численних змін до чинного законодавства. Якщо ригідна централізована система управління може бути замінена більш гнучкою, можна говорити про продуктивність таких змін.

Децентралізація може надати додаткові можливості місцевим органам виконавчої влади, а також підсилити інклюзію та залучення зацікавлених сторін, що оперують на локальному рівні. Місцеві владні структури зможуть зосередитися на сильних сторонах регіональної економіки, а також поліпшити взаємини з місцевим населенням. «Метою діяльності місцевих органів виконавчої влади є надання якісних та доступних публічних послуг, розв'язання найбільш актуальних проблем економічного та соціального розвитку на місцевому, локальному та регіональному рівнях» [9, с. 24]. У цьому відношенні розвиток пов'язаний не лише з розвитком економіки як таким, а й із розвитком таких галузей, як освіта, медицина і т. п. Органи виконавчої влади на місцях зможуть безпосередньо враховувати побажання людей, що проживають на окремій території, та можуть висувати актуальні пропозиції відносно місцевого розвитку. Одна з переваг децентралізації міститься також у конкретизації прагнень та намагань місцевих спільнот.

Частина реформи державного управління, про яку йдеться вище, мабуть, найбільше характеризується міждисциплінарністю, оскільки державне управління тут прямо пов'язане з розвитком специфічних галузей народного господарства. Державні та приватні організації прямо взаємодіють із місцевими органами виконавчої влади, а тому регулювання відповідної діяльності великою мірою залежить від взаємовідносин, спілкування, можливостей комунікації, взаємної поваги та довіри між зацікавленими сторонами. Процеси децентралізації у цьому відношенні значно прискорюють економічне зростання, оскільки навіть формування місцевих бюджетів отримує значний рівень автономії. Тому посадові особи, що мають стосунок до обласної та міської рад, зможуть на пряму розвивати потрібні галузі економіки. У межах окремих територіальних одиниць розвиток можуть отримати найрізноманітніші галузі: готельно-ресторанна, аграрна, енергетична, видобувна, високотехнологічна, автомобільна, рекреаційна і т. д. Отже, відносно специфічних управлінських рішень існує складна міждисциплінарна проблема, що стосується розвитку конкретної галузі промисловості, а також державного управління та економічної теорії.

Усе вищезазначене вимагає не лише розумного підходу до теоретичних аспектів проблем, що знаходяться на перетині державного управління та економічної науки, а й порозуміння між професіоналами, експертами та аналітиками у відповідних галузях. Потрібно зазначити, що сучасна теорія міждисциплінарності, що розвивається в розвинутих країнах, виокремлює таку взаємодію між професіоналами як окрему складну проблему. Взаємодія між спеціалістами різних професій потребує організації та координації, вона завжди носить складний характер та вимагає певних затрат часу.

Міждисциплінарна взаємодія між професіоналами стосується використання теорій та методів із різних галузей наукових знань, і це становить проблему, котра потребує належної уваги. Використання концептів, понять та термінології, котрі стосуються державного управління та економічної науки, потребує створення специфічного «словника», який буде використовуватися для вирішення реальних проблем. Зважаючи на дисциплінарні бар'єри, що існують у вищезгаданих науках, окремі проблеми, пов'язані з можливостями міждисциплінарної теорії, потребують свого дослідження. Останнє включає осучаснення вітчизняної міждисциплінарної методології та вивчення напрацювань учених із розвинутих країн. Саме так можна долучитися до глобального міждисциплінарного дискурсу та вирішити велику кількість проблем, що виникають у межах реформування економіки та управління.

Висновки. Міждисциплінарні проблеми, що знаходяться на перетині державного управління та економічної науки, є досить складним феноменом та потребують свого належного опрацювання. Ці проблеми є частиною складнішого явища, що корелює з такими академічними дисциплінами, як політологія, право, міжнародні відносини, врядування та економічна наука. Відповідні міждисциплінарні зв'язки стосуються створення комплексного механізму управління економікою, котрий включав би також ринкові механізми. Окрема група питань стосується підвищення ефективності управління за рахунок продовження процесів децентралізації та надання певної автономії місцевим органам державного управління. Подальші дослідження, пов'язані з розглянутими тут проблемами, можуть стосуватися виявлення особливостей міждисциплінарних зв'язків, що існують між економічною наукою та політологією, міжнародними відносинами, правом, соціологією та психологією.

Список літератури:

1. Чечель О.М. Принципи та механізм державного регулювання економіки. Вісник АМСУ. *Державне управління*. 2013. № 2(9). С. 103–111.
2. Коров'як О.Я. Публічне управління у сфері економічного розвитку держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Т. 1. № 46. С. 157–160.
3. Приходько В.П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 15. С. 6–8.
4. Тронько О. Адміністративно-правове регулювання в галузі економіки. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 124–127.
5. Bayar Y. Public governance and economic growth in the transitional economies of the European Union. *Transylvanian review of administrative sciences*. 2016. № 48. P. 5–18.
6. Mira R., Hamadache A. Good governance and economic growth: a contribution to the institutional debate about state failure in Middle East and North Africa. *Asian journal of Middle Eastern and islamic studies*. 2017. Vol. 11. № 3. P. 107–120.
7. Peer E. The impact of good governance in the economic development of Western Balkan countries. *European journal of government and economics*. 2015. Vol. 4. № 1. P. 25–45.
8. Juknevičienė V., Kareivaite R. Good governance as the instrument for the implementation of the sustainable developments' conception. *Social research*. 2012. № 3(28). P. 28–42.
9. Войтик О. Особливості державного управління регіональним розвитком: теоретичні аспекти. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 1(32). С. 21–26.

Черный О. В.

Винницкий национальный аграрный университет

**ЭКОНОМИЧЕСКАЯ НАУКА И ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ:
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ СВЯЗИ**

Резюме

Исследована роль государственного управления и эффективного управления в развитии экономики и ее стабилизации. Проанализировано, что для роста экономики необходимо создать эффективные механизмы государственного регулирования. Процессы децентрализации и привлечения различных заинтересованных сторон касаются эффективного реформирования государственного управления. В связи с этим статья содержит анализ некоторых междисциплинарных особенностей, связанных с взаимодействием экономической науки и государственного управления.

Ключевые слова: экономическая наука, государственное управление, эффективное управление, механизм регулирования, междисциплинарность.

Chornyi O. V.

Vinnytsia National Agrarian University

ECONOMICS AND PUBLIC ADMINISTRATION: INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS

Summary

The role of public administration and good governance in the development of the economy and its stabilization is investigated. It is analyzed that for the growth of the economy it is necessary to create effective mechanisms of state regulation. The processes of decentralization and involvement of various stakeholders relate to the effective reform of public administration. In this regard, the paper provides an analysis of some interdisciplinary peculiarities associated with the interaction of economics and public administration.

Keywords: economics, public administration, good governance, regulation mechanism, interdisciplinarity.